

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגיד שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1181

מסכת מגילה כ"ח - מועד קטן ג' • ביכורים ד', ה' - עדויות א', ג'

בס"ד, ז' שבט תשפ"ב

השבוע בגליון

- ◆ מבוא למסכת מועד קטן
- ◆ חמשה סוגי היתרים יש בחול המועד
- ◆ מקור איסור מלאכה בחול המועד
- ◆ הלכות חול המועד - מהותן וחומרתן
- ◆ "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב"

◆ הקשר בין תפילת "ובא לציון" להפטרה

- ◆ לעבור דרך בית כנסת אל חדר פנימי
- ◆ בתי כנסת בעיר העתיקה
- ◆ הפטרות מעין הפרשה ומעין המאורע
- ◆ תקנה מימי הגזירות
- ◆ הפטרה מיוחדת ל"שבת חתן"

דף כט/א אין עושין אותו קפנדריא

לעבור דרך בית כנסת אל חדר פנימי

הלכה ידועה היא כי אין עושים "קפנדריא" בבית הכנסת. כלומר, אין לקצר את המעבר ממקום למקום דרך בית הכנסת. לכאורה, הלכה זו פשוטה וברורה, אך בעל ציץ אליעזר זצ"ל מצא חילוקי נוסחאות בין לשון הרמב"ם לבין לשון השולחן ערוך, מהם נובעת השלכה הלכתית משמעותית ביותר.

שאל נשאל רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל (שו"ת ציץ אליעזר חלק י"ב סימן ט"ז), אם מותר לשכור חדר שהכניסה היחידה אליו היא דרך בית הכנסת. בשורות הבאות לא נרד להכרעה הלכה למעשה, אלא נתוודע לספקות ולצדדים העולים מדברי הפוסקים.

הפותר את השולחן ערוך (או"ח סימן קנ"א סעיף ה) ילמד את ההלכה הבאה: "היו לבית הכנסת שני פתחים, לא יכנס בפתח זה לעשותו דרך לצאת בפתח השני לקצר דרכו. ואם היה הדרך עובר קודם שנבנה בית הכנסת - מותר. וכן אם לא נכנס בו תחלה כדי לקצר דרכו, מותר לעשותו דרך. וכשנכנס בו להתפלל, מותר למי שנכנס בפתח זה לצאת בפתח אחר". מדבריו עולה, כי האיסור תקף למקרה שיש אפשרות לעשות דרך ארוכה, או-אז, אין לקצר דרך בית הכנסת. ברם, בנידונינו, שאין כל אפשרות כניסה אל החדר כי אם דרך בית הכנסת - אין איסור בדבר.

אולם הפותר את הרמב"ם (הלכות תפילה פרק י"א הלכה ח') יבחין בתוספת מה. הרמב"ם פוסק: "היה לבית הכנסת או לבית המדרש שני פתחין, לא יעשנו קפנדריא כדי שיכנס בפתח זה ויצא בפתח שכנגדו לקרב הדרך - שאסור להכנס בהם אלא לדבר מצווה".

אם עד כה היינו יכולים להניח, כי מקורו של איסור קפנדריא הוא למנוע בזיון מבית הכנסת, שמשמשים בו לצורך קיצור דרך, בא הרמב"ם ומנמק כי מקור האיסור בכך שאין להיכנס לבית הכנסת כי אם לדבר מצווה!

לפי הנימוק הראשון, היכן שאין אפשרות להכנס לחדר הפנימי כי אם דרך בית הכנסת, הרי אין בזיון בכך שעוברים דרך בית הכנסת, כי אין משתמשים בו במקום דרך ארוכה. ברם, לאור נימוקו של הרמב"ם עולה, כי הדבר אסור, כי כל כניסה לבית הכנסת שלא לדבר מצווה - אסורה. הלכה למעשה - יש לברר כל מקרה לגופו אצל מורי הוראה.

בתי כנסת בעיר העתיקה: בעל ציץ אליעזר מביא כי בעבר נידונה שאלה דומה לגבי בתי הכנסת הספרדיים בעיר העתיקה. הללו היו בנויים חדר לפנים מחדר, וכך המעבר לבית הכנסת

צעילוי נשמת

הר"ר **יהודה אריה לינצר** ז"ל
ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע י"ב בשבט תשע"א
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידו עו"ד הר"ר **שמואל לינצר** ומשפחתו שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

הר"ר **אליעזר גליק** ז"ל
ב"ר יוסף שלמה ז"ל נלב"ע י"א בשבט תשמ"ג
תנצב"ה

הונצח ע"י בתו וחתנו **לוסיאן גלדצהלר** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **מנחם צבי רובנר** ז"ל ב"ר אברהם וזיסל
נלב"ע ז' שבט תשע"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י אחיו ידידו הר"ר **דוד רובנר** שיחיו - פ"ת

נר ה'
נשמת
אדם

ריב"ז נעשה דרך בית הכנסת של האיסטמבולים. כך היו שם בתי כנסת אחדים זה לפנים מזה, והפוסקים נדרשו לדון אם אין איסור "קפנדריא" בדבר.

מובן מאליו, כי מקרה זה שונה מן הנידון הקודם, מפני שהכניסה לבית הכנסת הראשון מוגדרת כניסה לדבר מצווה - לבית הכנסת השני. עם זאת, העיד בעל משפטי עוזיאל (אהע"ז מהדורא תנינא, סימן ס"א): "וכן זכרונו מאבותינו ורבותינו מה שראיתי בעיני ולמדתי מדבריהם שבכל מקרה שהיו צריכים לעבור דרך בית הכנסת איסטמבולים לבית הכנסת ריב"ז לדרשה או תפלה בצבור, כנופיא מרבנן והראשון לציון בראשם היו יושבים בבית הכנסת ואומרים מזמור תהלים כדי שלא תהא כניסתם, אף על פי שהוא לצורך תפלה ותלמוד תורה, כניסה ריקנית, וכן היו עושים כל אלה מצבור שהיו מתפללין בבית הכנסת ריב"ז בעברם אליו דרך בית הכנסת".

דף לא/א ומפטירין בפסח גלגל

הפטורות מעין הפרשה ומעין המאורע

בדפים אלה הגמרא עוסקת רבות בענייני קריאת התורה וההפטרה. מה מקורה של קריאת ההפטרה?

בשאלה זו נעסוק בהמשך, לא לפני שנציין את רש"י (כא/א ד"ה ואין מוסיפין וד"ה ואין מפטירין) הכותב, כי קריאת ההפטרה אינה נוהגת בימות השבוע, בראשי חודשים ובחול המועד, למרות שקוראים בהם בתורה, מפני שחז"ל נמנעו מתקנה המאריכה את התפילה ומבטלת את העם ממלאכה. ראשונים אחרים כתבו, כי בימים אלה אין מפטירין כדי להבחין בין שבתות וימים טובים לימות החול (מחזור ויטרי עמוד 309).

תקנה מימי הגזירות: על מקור קריאת ההפטרה כותב האבודרהם (סדר שחרית של שבת, ובלבוש אר"ח סימן רפ"ד ובמשנה ברורה שם) כי באחת התקופות גזרו האוייבים שאסור לקרוא בתורה. או-אז תקנו חז"ל לקרוא בנביא, ומנהג זה נותר גם לאחר שבטלה הגזירה. בספר המכריע (סימן ל"א) כתב, כי עזרא הסופר כלל את קריאת ההפטרה בצד תקנתו לקרוא בתורה. ומכאן לסוגי ההפטרות.

שני סוגי הפטרות יש: "הפטרה מעין הפרשה" ו"הפטרה מעין המאורע".

בשבתות רגילות קוראים הפטרה הקשורה לאחד הנושאים שבפרשת השבוע. סדר ההפטרות הללו לא נקבע על ידי התנאים או על ידי האמוראים. הראשונים כותבים, כי עד סוף תקופת חכמי התלמוד לא היה סדר הפטרות קבוע, אלא בכל בית כנסת קראו פסוקים מן הנביא כפי רצונם, היכן שלפי דעתם יש קשר בין הנביא לבין הפרשה (האשכול, מהדורת אלבק, ח"א עמוד 171, וכ"כ הכס"מ הלכות תפילה פרק י"ב הלכה ב'). בתקופת הגאונים רובעו מנהגי ההפטרות, וזהו מקור חילוקי המנהגים בין קהילות אשכנז, ספרד, תימן ואיטליה.

בחגים, ובשבתות החלות בחגים, כמו כן בשבתות החלות בתאריכים מסויימים, כגון, ארבע פרשיות, שבת ראש חודש, שבתות בית המצרים, שבת תשובה, שבת הגדול וכדומה, מפטירים "מעין המאורע", היינו: פסוקים מן הנביא הקשורים למאורע שהתרחש בתאריך זה. חלק מן ההפטרות הללו נתפרשו בגמרתנו, ואחרות הונהגו על ידי הגאונים לאחר חתימת התלמוד.

הפטרה מיוחדת ל"שבת חתן": מעניין לציון, כי באשכנז נהגו לקרוא בשבת חתן את הפטרת "שוש אשיש" (ישעיה ס"א/); בה מוזכרים חתן וכלה, כגון, "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה". הפטרה זו נהגה רק בשבתות רגילות, בהן ההפטרה היא "מעין הפרשה", אך לא בשבתות בהן ההפטרה היא "מעין המאורע" (ראה רמ"א אר"ח סימן תכ"ח סעיף ח'). היו שנהגו לא לדחות אף לא את הפטרת "מעין הפרשה", אלא בשבת חתן קראו את שתי ההפטרות (ראה ארחות חיים, קריאת התורה, סימן ס"ב; אבודרהם בסדר ההפטרות; ועיין מאירי למסכתנו כג/ב).

הפטרה מיוחדת לשבוע בו נפטר חכם: מנהג נוסף שבטל ואיננו, הוא הוראתו של רב סעדיה גאון כי בשבוע בו נפטר חכם קוראים בספר שמואל א' על מות עלי הכהן, ושביית ארון הברית על ידי הפלישתים. בפסוקים אלה נאמר (ד/כא) "גלה כבוד מישראל" (שערי שמחה לר"צ גאות ח"ב עמוד ס"ח, ועוד). כאשר נפטר הרמב"ם, קראו בשבת את פרשת ברכות וקללות, והפטירו בנביא יהושע (פרק א) "משה עבדי מת" (אבודרהם, סדר הפטרות) ואחרים הפטירו אותה שבת "גלה כבוד מישראל" (עפ"י ספר היוחסין מאמר ג'). כאשר נפטר רב שרירא גאון והוכתר בנו רב האי גאון תחתיו, נהגו במנהג מעניין עוד יותר: קראו בתורה "פקוד ה' אלקי הרוחות איש על העדה" (במדבר, פרשת פנחס), והפטירו "ויקרבו ימי דוד למות" (מלכים א ב/א) - פסוקי הנביא עוסקים במות דוד והמלכת שלמה. יש לציין כי רב האי גאון, אחרון הגאונים, היה הגדול שבהם, ולאורו הלכו כל בני ישראל באותו דור, וגדול היה כבודו מכל אשר היו לפניו ולאחריו.

הקשר בין תפילת "ובא לציון" להפטרה: מעניין עד למאד לציון, כי בספר הפרדס (הוצאת ערנרייך עמוד א) ובשבלי הלקט (סימן מ"ד) מובא, כי בעבר נהגו בכל יום אחר תפילת שחרית לקרוא בתורה, בנביאים, במשנה ובגמרא. עם השנים פסק המנהג בעקבות העניות שפשתה, והעם נאלץ למהר לעבודתו, בנפשו יביא לחמו. זכר למנהגם קבעו לקרוא בנביא מידי יום את שני הפסוקים "ובא לציון גואל... ואני זאת ברייתי", מן הנביא ישעיהו (טז/כ-כא), שנתקבעו לימים בראש תפילת "ובא לציון". ואילו בשבת, בה קוראים הפטרה מן הנביא, אין אומרים "ובא לציון", כי אחר התפילה קיימו את מנהגם לקרוא בתורה, בנביא, במשנה ובגמרא. אך כדי שלא תשתכח אמירת "ובא לציון", העתיקו לתפילת המנחה.

פניו של השכן האלמוני נראו זכים יותר מתמיד. שמץ של דאגה לא נראה על פניו כאשר הסביר לר' יוסף כי עומד הוא ללכת בדרך-כל-הארץ ולפני כן רצונו לשטוח בפניו בקשה קטנה. ר' יוסף כרה אזניו כאפרסת, והשכן סיפר: "בן יחיד לי, בארץ נכר. למרבה היגון הוא סר מן הדרך הישרה, וכל נסיונותי להשיבו למוטב לא צלחו. כעת, כאשר אני עומד לשוב לעולם האמת, אפעל משם כדי להחזירו לכור מחצבתו. ממך אני מבקש, אנא, קנה לי עבורו זוג תפילין מהודרות, אותן תשמור ברשותך עד שהוא ידרשן ממך". בסיימו את דבריו הושיט השכן לר' יוסף מעטפה ובה כסף עבור הרכישה.

החשיפה המפתיעה קירבה בין הנוטה למות ובין שכנו אוהבו, ולבקשתו נאות הגלמוד לספר את תקציר תולדות חייו-יסוריו. הוא לחלח את שפתיו בכוס מים, ור' יוסף שמע דברים אותם לא יכול לשכוח עד יום מותו: "בן שש הייתי כאשר הלכה אימי לעולמה" שח ביבשות. "אבי לא יכל לגדלני. שכנים טובים ניסו למלא את מקומו, אך לא בהצלחה מרובה. כך נדדתי מבית לבית בלי דאגתה של אם רחמניה ובהעדר פיקוחו של אב אוהב. למרות זאת חשקה נפשי בתורה, ולשם כך עשיתי הסכם עם סוחר נרות בעירי, שאני אסובב עם סחורתי על פתחי הבתים. במחצית מרווחי הוא ישכור לי מלמד ובמחצית הנותרת ידאג לצרכי הגשמיים. כך היה. "יום אחד" סיפר השכן, ודמעה קטנה ושקופה החלה להתגלגל במורד לחיו החיוורת. "סובבתי כדרכי על הפתחים עד שנקלעתי לבית ששהו בו אנשים שסרו מן הדרך. לאחר שהתלוצצו על חזונית הדתית ניסו להכשילני בדבר עבירה, ומשראיתי שאין בפני ברירה, השלכתי את סחורתי וזינקתי היישר אל הרחוב מחלון ביתם שהיה בקומה השלישית: לאחר חודשים ארוכים יצאתי מבית החולים גיבן לכל ימי חיי".

הוא עצם את עיניו, כמעביר שנים אחדות בגלגלי הזכרון, והמשיך: "לימים נישאתי, נולד לי בן, התאלמנתי, ואת השאר אתה כבר יודע", סיים, ונאחה רבתי נמלטה מקרבו. דומה היה כי מעולם לא שמע ממנו איש את קורות חייו ובמאמצים מרובים עלה לו הדבר כעת.

ר' יוסף נפרד משכנו בראת קודש. במשך כל היום הוא התרוצץ לחפש אחר ה"בתים מאכער" הטוב ביותר, שיעשה תפילין לבנו של היהודי הקדוש. באותו לילה לא הצליח ר' יוסף לעצום את עיניו. נרעש ונרגש התהפך על משכבו מצד לצד כשהוא משחזר בראשו שוב ושוב את הרגע הנשגב בו מחליט ילד יהודי זך וטהור לקפוץ מן הקומה השלישית כדי לשמור על קדושתו.

הבוקר אור, והטלפון צלצל שנית: "הוא מבקש שנית לראותך" הודיעו מבית החולים. הוא רכן אל עבר מיטת החולה, והופתע לשמוע בקשה נוספת: "בממוטא מינייך, הבא אלי מפה של בית הקברות, ברצוני לבחור לעצמי מקום קבורה".

ר' יוסף הלך לאן שהלך ושב עם מפת בית הקברות. השכן הביט בחלקות שנופרשו בפניו ואמר: "ראה, איני רוצה להטמן באף חלקה, גם לא בזו של חשובי העיר! עליך לדעת, כי מאותו יום בו קצצת מהחלון והפקרתי את גופי למען כבודו יתברך, לא נכשלתי אפילו פעם אחת בראיה אסורה. לפיכך איני רוצה להטמן אלא בחלקה שבה נקברים תשמישי קדושה שבלו, או בחלקה שבה נקברים תינוקות רכים בשנים שלא טעמו טעם חטא!!!!" למחרת צלצל הטלפון בשלישית, בפעם האחרונה. קבוצה קטנה ליוותה את השכן למנוחתו האחרונה, סמוך לקבריהם של תינוקות של בית רבן.

★ ★ ★

ארצות הברית. התנועה זורמת כסידרה. אלפי מכוניות נוסעות בסדר מופתי. לפתע אחת מהן סוטה ממסלולה ומתהפכת. הנהג הועף מן הרכב והובהל לבית החולים במצב קשה. לאחר ימים מספר, נכנס יהודי מבוגר לחדרו של הפצוע: "באתי לבקר חולה אחר. ראיתי ששוכב כאן יהודי נוסף, והריני לבקרך". לאחר שיחה קצרה

מבוא למסכת מועד קטן

השבוע פותחים לומדי הדף היומי בלימוד מסכת "מועד קטן".

"חול המועד", כשמו כן הוא - חולו של מועד, יום חול, שאינו אסור בעשיית מלאכה כשבטת וחג, לפי שהותר לעשות בו מלאכות שונות לפי הצורך.

חמשה סוגי היתרים יש בחול המועד: א. מלאכה לצורך המועד [צורך אוכל-נפש, אף מעשה אומן. יתר צרכי המועד, דווקא מעשה הדיוט - ראה שולחן ערוך או"ח סימנים תק"מ - תקמ"א]. ב. מלאכת דבר האבד, כגון: השקאת שדה העלולה להתקלקל אם לא ישקוה. ג. מלאכה לצורך פרנסה לאדם שאלמלא יעבוד בחול המועד לא יהא לו מה לאכול. ד. מלאכות לצורך הרבים, כגון: תיקון דרכים. ה. מעשה הדיוט, כגון: תיקון בגד על ידי מי שאינו מומחה בתפירה (משנה ברורה סימן תק"ל ס"ק א').

מקור איסור מלאכה בחול המועד: מקור איסור עשיית מלאכה בחול המועד שנוי במחלוקת גדולה בין הראשונים. יש הסוברים כי מן התורה הוא, ויש הסוברים כי חכמים אסרו זאת, כפי שיבואר בהרחבה במאמר הבא. אך לכל השיטות יש קדושה בימים אלה שנקראו בתורה "מקרא קדש", כפי שכתב הרמב"ם (הלכות יו"ט פרק ז' הלכה א'): "יש חיוב לכבד ימים אלה במאכל ובמשתה ובכסות נקיה, שלא ינהג בהן כימות החול" (משנה ברורה שם, וע"ש בשער הציון ס"ק ד'). יש לציין, כי הכלבו הוכיח מהירושלמי, כי בחול המועד "איסור גדול בשחוק יותר ממלאכה, שכוונת ה' יתברך בנתינת המועד היתה כדי להדבק ביראתו ואהבתו ולעסוק בתורתו התמימה" (הובא במשנה ברורה שם ס"ק ב').

מסכת "משקין", "מועד קטן", "מסכת אבל": בפי הגאונים והראשונים מסכתנו מכונה "מסכת משקין", על שם המילה הראשונה במסכת, "משקין בית השלחין" (ראה באוצר הגאונים; ר"ף מגילה כב/ב; רבינו חננאל שבת קכה/ב; רמב"ן יבמות סא/א, ועוד). מעניין לציין כי בשל העדר ידיעה בסיסית זו, טרח מדפיס דקדקן לתקן ולמחוק בפירוש הר"ן על מסכת ביצה (ט/א ד"ה מיהו) את המילה "משקין" וכתב במקומה "מועד קטן", מתוך הנחה כי טעות הדבר...

במהלך השנים נשתכח השם "משקין" ונשתקע השם "מועד קטן" בפי כל. הכינוי "מועד קטן" בא על שם שמסכתנו עוסקת בדיני חול המועד, שהוא מועד קטן ביחס לימים טובים, בכך שדיניו ואיסוריו קלים. היו שכינו את מסכתנו "מסכת אבל", מפני שכלולים בה גם דיני אבלות רבים.

שלושה פרקים במסכתנו.

המסכת פותחת בדיני עבודות שונות, בשדה, בגינה ובבית, האסורות בחול המועד, כמו גם בדיני נישואין בחול המועד. בפרק השני נידונים דיני מלאכה בחול המועד, וכן דיניו של האבל בחול המועד, ועוד. הפרק השלישי, "ואלו מגלחין", פותח בדיני תספורת, כיבוס, כתיבה ועשיית תפילין ומזוזות בחול המועד, וממשיך בדיני קבורה ואבלות בימים אלה. אגב העיסוק בדיני הקבורה והאבלות בחול המועד, ועקב הדמיון הרב בין איסורי חול המועד לאיסורי אבל - דנה המסכת בהרחבה בדיני קבורה ואבלות, ופרק זה הוא המקור לעיקרי דיני האבלות ומנהגיה.

סדר המסכת: לפי הסדר המצוי בידינו כיום, מסכת מועד קטן ממוקמת לפני מסכת חגיגה, המסיימת את סדר מועד. ברם, לפי דעות שונות מסכת מועד קטן ממוקמת אחר מסכת חגיגה, ואף טעם לדבר, מפני שהמסכת הפותחת את סדר נשים, היא מסכת יבמות העוסקת ב"פורענות" - מות אדם בלא זרע, ולפיכך סמכו את מסכת מועד קטן העוסקת בדיני אבלות, למסכת יבמות (ראה על כך בתוספות בסוף המסכת כח/ב ד"ה בלע המוות). כך כותבים בעלי התוספות (שם): **"דמועד קטן הוא סוף סדר מועד"**.

הלכות חול המועד - מהותן וחומרן

דיני חול המועד אינם פשוטים כל עיקר. כך מעידה מסכתנו עצמה באמרה (להלן יב/ב): "שהן עקורות, ואין למידות זו מזו". הלכות אלו ייחודיות הן, כפי שמסביר רש"י, שהן כאשה עקרה שאין לה וולד. כלומר, אי אפשר ללמוד מהן הלכות נוספות.

גדולי הפוסקים לדורותיהם ביטאו קושי זה איש איש בלשונו. הראשונים נקטו בלשון הגמרא "שהן עקורות", ובדורות מאוחרים יותר התבטא היוסף אומץ (סימן תתל"ג): "דינים דחול המועד נפישים, אין לעמוד על עקרם אם לא בדקדוק גדול, כי חילוקיהם תלויים בשערה". בעל מעדני יום טוב כותב בהקדמתו להלכות חול המועד: "מועטים המה היודעים ובקיאים בהם...". בספר פלא יועץ (ערך חול המועד) מתבטא בזו הלשון: "ויחרד האיש וילפת... הלכות חול המועד - רבים עברו מחמת שהותר איזה מלאכות יותר מיום טוב, נעשו כל המלאכות כהיתר... והאיש הירא לנפשו ידרוש מעל הספר או מפי סופרים, איזה מלאכה אסורה ואיזה מותרת".

כמעט אין בנמצא מקבץ כה גדול של דינים, הלכות ואיסורים, כדיני חול המועד, שעל מקורם נטושה מחלוקת כה קוטבית בין גדולי הראשונים.

שורש הדיון נפתח דווקא במסכת חגיגה (יח/א), בה מביאה הגמרא ברייתות המצטטות פסוקים המהווים מקור לאיסור מלאכה בחול המועד - משמע, כי איסור מלאכה בחול המועד הוא מן התורה. מאידך, הגמרא שם מסכמת לגבי דיני חול המועד: "מסרן הכתוב... לחכמים, לומר לך... אי

התברר שהמבקר הכיר היטב את אביו של הפצוע. על מיטתו בבית החולים התייפח בנו של השכן הגלמוד. זה עתה שמע לראשונה כי אביו איננו. "אינני יודע מה קרה לי!", סח הפצוע לאורח. "זה עשרות שנים אין לי כל קשר ליהדות, אך בימים האחרונים, מאז הפציעה, החלה לבעור בקרבי תשוקה עזה לחזור אל המקורות ולהתקרב בחזרה ליהדות. אודה לך מאד, לו תשיג לי זוג תפילין, כדי שאוכל להתחיל לקיים מצווה זו לפחות".

האורח מילא את בקשתו ושב לביתו, בארץ ישראל, כאן, הוא פגש את ר' יוסף, סיפר לו את דבר המעשה, ור' יוסף יצר קשר עם הבן, מסר לו את התפילין שאביו רכש עבורו, והבן הלך ונעשה בעל תשובה גמור, עד שהפך לירא שמים מרבים.

מאז ומעולם ידע עמנו, כי העושה מעשה במסירות נפש, אף שלעיתים אין הוא רואה מיד את תוצאותיו ואת השפעותיו, חזקה על מסירות נפש שלא תחזור ריקם! מעשה זה שמעו כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זצוק"ל מפיו של ר' יוסף עצמו, והוא פרסמו בשיחת התעוררות שהשמיע לפני חסידי.

המעניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כ"ט א אמר אביי

תפילה אחת לשנה!

ידיעה מעניינת מופיעה בפירוש תלמידי רבינו יונה לרי"ף: רבי יהודה הנשיא התפלל פעם אחת

אמיקום

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה" מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: *3764

זו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת" - משמע שחכמים הם שקבעו את איסורי חול המועד. מכאן התפצלו שלוש שיטות עיקריות בין הראשונים, כפי שמסדר את הדברים הביאור הלכה (סימן תק"ל. ועיין במנחת חינוך מצווה שכ"ג).

איסור דאורייתא: בעלי התוספות (חגיגה שם, ד"ה חולו) מוכיחים בדעת הרשב"ם, כי איסור מלאכה בחול המועד הוא מן התורה, וכן מוכח גם מדברי רש"י. הטור (אור"ח סימן תקל"ו) כותב, כי זו גם שיטת הר"ף (וראה בביאור הלכה שם, שהביא ראשונים נוספים). לדעתם, דברי הגמרא שהלכות חול המועד מסורות לחכמים, היינו: התורה מסרה ביד חכמים לקבוע אלו מלאכות אסורות, כפי שמטעים ספר החינוך (מצווה שכ"ג): "ואחר שהדבר מסור בידם, שלא אסרה תורה אלא במה שאמרו, הם חילקו מלאכות כפי רצונם ודעתם. ונמצא שכל מלאכה שאסרוה - אסור לנו מדאורייתא, ואשר התיירו - גם כן מותר לנו מן התורה, כי בידם נמסר איסור זה".

איסור מדרבנן: לעומתם, רבים מן הראשונים, בראשם הרמב"ם (הלכות יום טוב פרק ז' הלכה א'), סבורים כי איסור מלאכה בחול המועד הוא מתקנת חכמים בלבד, ואילו הפוסקים שהביאו הברייתות אינם אלא אסמכתא וסמך לתקנת חכמים.

מה טעם ראו חכמים לאסור מלאכה בחול המועד? הרמב"ם (שם) מנמק: "הואיל ונקרא מקרא קודש", והרי הוא זמן חגיגה במקדש, אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהם קדושה כלל".

חלק מדאורייתא וחלק מדרבנן: הרמב"ן "הטיל פשרה" בין השיטות, כלשונו של המגיד משנה (שם). לדעתו, מן התורה נאסרה עשיית כל מלאכה שאינה "לצורך המועד" ואינה "דבר האבד", אך מלאכות שהן "צורך המועד", או "דבר האבד" מותר לעשות בכל צורה, הן מעשה אומן ואף אם כרוכות בטרחה מרובה. וחכמים אסרו מלאכת אומן אפילו כשהיא לצורך המועד, או שיש בה טרחה יתירה, אפילו שהיא דבר האבד.

ההשלכה ההלכתית העולה ממחלוקת זו, אם במקרה של ספק יש להחמיר, כי ספק דאורייתא לחומרא, או שמא ניתן להקל, כי ספק דרבנן לקולא (ראה ביאור הלכה שם).

"הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב": מעניין לציין, כי קיים דיון אם בחול המועד יש לומר בברכת המזון "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב". בעל ערוך השולחן (סימן קפ"ח אות ה', הובא בשדי חמד ח"ט עמוד 31) כותב, כי הדבר תלוי במחלוקת היסודית, אם איסורי חול המועד הם מן התורה, או רק מדרבנן - רק אם המלאכה אסורה מן התורה, חול המועד קרוי "יום טוב".

ראוי לחתום בדברי הגמרא (פסחים ק"ח/א): "כל המבזה את המועדות, כאילו עובד עבודה זרה". רשב"ם (שם) מפרש שכוונת הגמרא לעושה מלאכה בחול המועד. החיד"א (שמחת הרגל על מגילת רות, בדרשות על חג הסוכות שבסוף הספר, סוף פרק ג') כותב: "אשרי אדם שומע דברי חכמים, ותדיר הוא שואל מהחכם על כל דבר שיסתפק לו וכו' בחול המועד בעניין מלאכה ילך אצל חכם ויעשה כהוראתו לבל יאבד עולמו".

בחודש, כדי שלא יפסיק מלימודו, ורבי שמעון בר יוחאי התפלל **אחת לשנה** בלבד, מסיבה זו. **בוא** וראה עד כמה היו שקדנים בתורה...

דף כט/ב משמיעין על השקלים ועל הכלאים
שקלים בלא כלאים
הסביר האדמו"ר מגור, בעל שפת אמת זצ"ל: **השמינו** שיש לתת שקלים, אך בלא כלאים, בלא תערובת פניות ומחשבות זרות... (מעניה של משנה).

סודו של הגר"א
סיפר הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל: **אחד** מנכדי הגר"א קבע מושבו בעיר וורשא. פעם שאלו אחד מגדולי העיר: במה היה כוחו של הגר"א גדול? השיב לו: אציע לפניך קושיה אחת שנשאל בילדותו ומה שהשיב עליה, ובכך תמצא תשובה לשאלתך.

מדוע, נשאל הגר"א, בתחילת מסכת מגילה נאמר: "מגילה נקראת ב"יא ב"יב ... לא פחות ולא יותר" ואילו במסכת שבת (קלז/א), המשנה מפרטת את ימי המילה: "קטן נימול לשמנה ולתשעה ולעשרה ולאחד עשר ולשנים עשר", אך אינה מוסיפה "לא פחות ולא יותר"? מדוע?
- **המתן**, הפסיקו הגאון הורשאי, ואנסה כוחי בשאלה זו. ומיד פתח בפלפול עמוק ליישב את השאלה.

- **לא** כך ענה סבי, אמר הנכד.
- **אם** כן, המתן לי שלושה ימים ואנסה כוחי ביישוב אחר.
אחר שלושה ימים שב ועמו פלפול עצום עוד יותר, עד שנכד הגר"א הנרגש נשקו על ראשו, ברם, הוסיף, אין זה התירוץ.
- **נו**, ומה יישב סבכם?
- **סבי** ענה כי גם במשנה במסכת שבת נאמר "לא פחות ולא יותר"...
זהו, סוד הדבר... ("פניני רבנו יחזקאל").

לעילוי נשמת אבי מורי
הר"ר **אלתר יוסף מאירוביץ** ז"ל
ב"ר זאב ז"ל נלב"ע י"א בשבט תשל"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו
הר"ר **אברהם זאב מאירוביץ** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
הרב **אפרים צבי רימל** ז"ל
ב"ר יצחק מאיר ז"ל נלב"ע ט' בשבט תשל"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידיו
הר"ר **יוסף מאיר רימל** ומשפ' שיחיו - נוה צוף

לעילוי נשמת
הר"ר **שלמה זלמן פרוש** ז"ל
ב"ר יהושע מרדכי ז"ל נלב"ע ח' בשבט ומורת **שרה פרוש** ע"ה
ב"ר אברהם ישראל ז"ל נלב"ע ד' בניסן
תנצב"ה
הונצחו ע"י ידידיו הר"ר **שאול יצחק פינגושיין** ומשפ' שיחיו - בני ברק

מאירים
מועד קטן חגיגה
את מסכת
הגמרא המושלמת המחברת את הש"ס על לומדיה

הראשונה: מאיר נשקף בפוסק סוף הדף ללימוד

הנצחון והנצחיות של
הש"ס והפוסקים
המקור והמקור
המקור והמקור

מיקד ישיב לנמרות "דף היומי": 02-804-3333

לעילוי נשמת
מרת **יהודית גיפמן** ע"ה בת ר' יוסף חיים ז"ל
נלב"ע י"א בשבט תשס"ח **תנצב"ה**
הונצחה ע"י בנה ידידו הר"ר **אילן גיפמן** הי"ו ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל